

хочу бути”, робота по формуванню та розвитку власного цілісного образу Я можлива лише як спонтанна, хаотична, непродумана, і, як наслідок, мало ефективна. Лише завдяки самовизначенню у процесі рефлексії можна забезпечити продуктивну послідовність та результативність роботи по формуванню власного бажаного іміджу через свідому вибудову складових Я-концепції.

Таким чином, практичну значимість нашого дослідження ми вбачаємо, перш за все, у можливості вивчити реально існуючу картину рівня сформованості образу Я у студентів-старшокурсників технічного вузу; показати важливість розвитку рефлексії для ефективності роботи, спрямованої на з'ясування змісту образу Я (реального, ідеального та соціального); а також – у можливості створення умов для спонукання студентів технічного вузу до самоаналізу та рефлексії з метою формування бажаної реалістичної Я-концепції.

Література:

1. Варбан М. Ю. Рефлексия профессионального становления в студенческие годы // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 14. Психология. 2001. №3.
2. Кузикова С.Б. Коррекция Я-концепции как условие преодоления конфликтности у подростков. – Суми, 1999.
3. Психология. Словарь / Под общей ред. А.В. Петровського, М.Г. Ярошевського. – М.: Политиздат. 1990.
4. Титаренко Т. М. Я знакомый и незнакомый. – К., 1991.

ДУХОВНІ І МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ В ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.

Василевська О.І.

викладач кафедри практичної психології СумДПУ
ім.А.С.Макаренка

Зростання динаміки соціальних процесів, складність завдань, які вирішує сучасне суспільство, загострення глобальних

проблем людства змушують педагогів, філософів, соціологів, істориків і психологів звертатися до проблеми духовності моралі, розглядати різні аспекти сутності, змісту і структури культури особистості. Саме з нею пов'язана можливість збереження як самої особистості, так і всього суспільства загалом. За цих умов великого значення надається освіті, яка формує майбутнє, закладає основи для суспільних змін, визначаючи значною мірою його розвиток. Ця проблема набуває гострого звучання саме в педагогічних вищих навчальних закладах, які готують майбутніх учителів і вихователів. Саме у сфері освіти має формуватися усвідомлення кожною людиною того, що справжній сенс її життя - це якомога повніша самореалізація всіх її здібностей на користь людям. Сьогодні стає все більш очевидною важливість досліджень проблем виховання студентів вищих навчальних закладів. Актуальність проблеми визначається необхідністю докорінного оновлення процесу виховання на основі пріоритету загальнолюдських та національних цінностей, формування духовності, поліпшення культурно-виховної та духовно-просвітницької роботи у вищих навчальних закладах.

Нова українська виховна система вищого навчального закладу повинна спиратися не лише на національну ідею, ґрунтуватися на етичних засадах, а й орієнтуватися на політ-культурне виховання, яке лежить в основі сучасної концепції глобальної освіти, а відтак, і Болонського процесу.

У контексті Болонського процесу як нової історичної реальності постає вимога переосмислення традиційних основ виховання. Вона знайшла відображення у таких адекватних новітніх освітніх нормативних документах, як Закон України «Про виховання дітей і молоді» і Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні (проекти).

Вищевказаний проект Закону є складовою законодавства України про освіту, базується на нормативно-правових актах міжнародних договорів України і визначає пріоритетне завдання створення умов для здійснення виховного процесу в вищому навчальному закладі.

Вітчизняні та зарубіжні вчені розглядають гуманізацію як засіб морального і духовного відродження.

Психологічні аспекти духовного розвитку особистості розглянуті в працях Д.І.Беха, М.Й.Боришевського, О.І. Зелінченка, О.В. Киричука, Є. Поміткіна, О.О. Ухтомського, В.Франкла, Є. Шпрангера.

Так Є. Шпрангер вважав, що людина духовна в тій мірі, в якій вона діє відповідно вищим моральним цінностям. О.О. Ухтомський розглядав духовність як спрямування, невтомність, занепокоєння, напруженість, енергію, котра спрямована на пошук істини. Але проблема формування духовного потенціалу особистості досі залишається малодослідженою.

Психологічна наука інтерпретує духовність людини як ціннісно-смыслову сферу особистості. Ціннісна орієнтація – це свідоме відтворення ціннісних властивостей об'єкта [1]. Ціннісним орієнтаціям властива така внутрішня напруженість, яка здатна пробудити бажання, намір, інтерес, спрямований на конкретний вид діяльності. Завдяки цим властивостям ціннісні орієнтації можуть виконувати певні соціальні функції. Назвемо їх.

По-перше, ціннісні орієнтації прилучають індивіда до системи норм і цінностей соціального середовища. По-друге, вони сприяють самоствердженню особистості. По-третє, вони створюють гармонізацію внутрішнього світу особистості, систематизацію її знань, норм [2].

Студентство – це молодь, що проходить стадію персоналізації на основі цілеспрямованого засвоєння навчальних, професійних і соціальних функцій. Психологічною особливістю юнацького віку є максималізм, підвищена потреба в самоствердженні, формуванні світоглядних орієнтирів, пошук сенсу життя.

Слід мати на увазі, що з одного боку, процес розвитку особистості студента – це соціальний процес, який відчуває вплив молодіжної субкультури, а з іншого – індивідуальний процес нагромадження власного життєвого і культурного досвіду. Останній пов'язаний з феноменом менталізації одухотворення, самореалізації, який виявляється у породженні та функціонуванні

ціннісно-сміслової свідомості особистості і зумовлює особливості її самовизначення (О.В. Киричук).

Дослідження, які проводилися серед студентів педагогічного університету за допомогою методики М.Рокича «Вивчення ціннісних орієнтацій людини» свідчать про те, що у системі ранжування ідеальних цінностей домінують такі поняття як здоров'я, кохання, сім'я, матеріально забезпечене життя. Тобто переважають особистісні, сімейні цінності над загальнолюдськими і духовними. Ці прояви притаманні студентам різних факультетів.

Результати аналізу психологічного змісту компонентів гуманістичної складовою духовності призводить до необхідності дослідження рівня розвитку емпатії студентів. З цією метою була застосована методика «Самооцінка емпатичних здібностей».

Отримані дані свідчать, що у 57% опитаних прослідковується високий рівень емпатичних здібностей, у 39% - середній рівень, у 4% - низький рівень.

Проаналізувавши результати даної методики «Самооцінка емпатичних здібностей» ми можемо зробити висновок про наявність у студентської молоді якостей, які можуть слугувати основою для розвитку духовності особистості. Але це передбачає застосування в навчальній та виховній роботі методів та форм, які б сприяли духовному розвитку молоді, вмінню протидіяти негативному впливу оточення. Бо кризові явища у суспільстві співвідносяться з рівнем свідомості громадян, їх моральністю, ідентифікацією з національними цінностями. Тому так важливо, щоб у нового покоління, з яким в усі часи пов'язують сподівання на поліпшення суспільного життя, були сформовані загальнолюдські цінності, бажання діяти, вносити позитивне в оточуюче.

Особливі надії суспільства покладаються на вищій навчальний заклад, який виступає одним із найважливіших джерел формування духовного потенціалу юнацтва, майбутніх професіоналів, які призначені виховувати дітей. У ньому відбувається процес залучення молоді до загальнолюдських моральних цінностей. Гуманістичний напрямок у розв'язанні глобальних проблем вищої освіти повинен передбачати виховання

гуманістичного типу особистості студента, орієнтованого на творче перетворення соціальної дійсності і саморозвиток, постійний пошук шляхів самовдосконалення.

Література

1. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М., 1975.
2. Поторій Я.І. Особливості ціннісно-мотиваційної сфери студентів // Практична психологія та соціальна робота, 2002, № 2.

ВЛИЯНИЕ ВОЗРАСТА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ НА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС.

аспирант кафедры экономики
Ищенко Н.В.

Зачем нужен преподаватель в вузе, только ли как носитель и "передатчик" информации? Но как раз в этом качестве он значительно уступает многим другим источникам информации, таким, например, как книги и компьютеры. Вуз служит как для передачи специальных знаний, так и для развития личности студента. Поэтому специалист не только передает студенту знания и профессиональные умения, а приобщает его к определенной культуре, и чтобы эта культура развивалась и воспроизводилась, необходимы живые люди, живое человеческое общение.

Любое учебное заведение нашей страны характеризуется наличием учителей или преподавателей. Студент, поступая в высшее учебное заведение, надеется увидеть квалифицированного преподавателя, досконально знающего свой предмет, получившего практические навыки в своей области, способного к развитию и пониманию. Почему-то слово «преподаватель» наталкивает нас на образ зрелого человека, умудренного жизненным опытом и с огромным багажом знаний и навыков за спиной. И никак это слово не ассоциируется с молодым аспирантом, только что окончившим университет.